

Nionde roten, tomt 18

Kvarteret Tenngjutaren

Tjugonde roten 1637–57

Elfte roten 1657–70

Östra hamnens östra sida

mellan Spannmålgatan och

Kronhusgatan

Hans Seyer

Hans Krååk (Krakow Krakau)

1647:1, 1648–55: 4 mtl, 1656: 6.4 1657: 3.16 (XI), 1657h: 3.16, 1658: 10, 1659–60: 3, 1666–67

Hans Krååk betalade den 26.10.1649 9 d smt i huseköpspenning för Hans Seyers tomt (norr om skepparen Tore Joenssons gård).

Han hade redan 1637 omtalats i rote sex men tycks under mellantiden ej förekomma i mantalslängden. Han var son till *Mårten Krakow* och *Emerentia Pauli* och blev själv rådmän i Göteborg.

Den 3.11.1665 fordrade *guldsmeden Lars Månsson Maville* i underrätten betalning för en järn- och proberugn av honom¹. Den 16.1.1671 inlade rådmännen Hans Krakow och *Christian Schotte* enligt resolutionsboken ”sin räkning för fattigbössans medel, huru, och till vad kvantum de äro inkomne och bland de husfattige var vecka året runt igenom utdelte”. Den sista gången han var närvarande i rätten var den 23 februari samma år. Den 16.3.1671 säges han vara ”nyligen genom döden avgången”, då *rådmannen Johannes Petreus* i hans ställe förordnades till syssloman och föreståndare för fattigbössemedlen. *Rasmus Nilsson* uppräknade i en inlaga 1672 (EIIa:4) bland dem som bo i staden och restera för skatt på landet för deras gårdar herr Hans Krakaus efterleverska, *sal. Nils Ramsius*, herr *Christian Nötel* och *sal. Thomas Kuhns änka*. Hustru *Malin Amundsdotter*, rådmannen och kyrkovärden Hans Krakows efterleverska, uttalade sig den 9.12.1675 angående rest i mannens kyrkoräkningar.

Margareta (Murray) Rinckens 1667

Nils Hansson 1666

Per Månsson 1667–69

Lars Joensson 1655

Sven Biörnsson skeppar

1668–81 M1676: 1 tomt, se brodern Anders 4.40, 6.19

Gustavi tomtöreslängd 1670–81 1 tomt 7.46???

¹ Ändrat av Ö.D. i enlighet med påpekande av Sari Wilhelmsson på <http://forum.arkivguiden.net/agf/disk/172/51237.shtml>. Olga hade vänt på rollerna i originaltexten.

Sven Biörnsson omtalades hela tiden 1640–55 i tjuugoåttonde roten. Han förefaller ha övertagit rådmann Hans Krakows gård 1667.

I tjugonde roten bodde under åren 1637–44 en *Björn Olofsson*, som till yrket var bryggare. 1645–47 omtalas hans änka i samma rote på samma plats i mantalslängden 1640–44 var Björn Olofsson rotemästare.

I Göteborgs underrätt krävde 1.2.1667 *Anders Biörnssons* fullmäktige *Daniel Pettersson* på sin sals faders vägnar *Jockum Rotenhahns* utskickade *Jöran Eriksson*. Den 13.2.1667 bevisade *Jockum Rotenhahn* att *Anders Biörnssons* fordran var riktigt betald till *Anders Biörnssons* moder *Karin Jonsdotter* redan för 22 år sedan (alltså ungefär 1644–45 – *Björn Olofssons* död) Kan vi här ha föräldrarna till skepparna *Anders* och *Sven Biörnsson*?

Jfr 9.10.

Bland magistratens handlingar från mars 1666 (Ba:1) finns en med följande innehåll: *Anders Amonsson, Arvid Gudmundsson, Söfving Nilsson, Sven Biörnsson, Anders Hansson, Frans von Akern, Sven Jonsson, Hans Bengtsson, Jacob Herwegh, Anders Bengtsson, Hans Wulf, N N A Barck, Mats Christophersson* och *Johan bokbindare*, svenska inbyggare samt *Rolof Lambertsson, Gustaf Dunt, Wilhelm Hardesti*, nederlagsköpman, hade i skeppet *S:t Nicolaus*, varpå *Sven Biörnsson* var skeppare, tillhörande alla svenska och denna stads invånare, låtit inskeppa 1 1/2 tunna svensk sill, 1/2 tunna pudersocker, 7 skeppund 2 1/2 lisspund myntkoppar, 6 pipor brännvin, 28 vålar fisk, 129 åmar franskt vin, 2 packar kläde etc.

I samma källa angavs 11.7.1666 att *Sven Biörnsson* var skeppare på *S:t Nicolaus*, som skulle resa till Hull i England. Befraktare var *Jacob von Akern, David Amia, Erich Schröder* och *Albert Niebuhr*, alla inbyggare och handelsmän här i staden och *Gustaf Dunt* och *Friedrich Crantz* på sina principaler hamburgarnas vägnar. Den 12.6.1673 angavs handelsmännen *Erik Fransson Schröder, Henrik Eilking* och rådmann *Paul Rokes* befrakta *S:t Nicolaus* med *Sven Biörnsson* som skeppare, som skulle gå till "Lunden" (London) med järn och bräder.

Den 20.6.1682 erhöll skepparen *Sven Biörnsson* sjöpass till Hamburg för *farkosten Daniel*.

Den 1.8.1666 vände sig *Sven Biörnsson* mot *Anders Hansson i Högen*, som förhöll honom hans välförtjänta fraktpengar. *Anders Hansson* föregav, att *Sven Biörnsson* var skyldig *Arvid Gudmundsson* och att man skulle klarera den vägen.

Den 9.3.1671 fick skepparen *Sven Biörnsson* i kämnärsrätten svara mot grannen i söder *skepparen Tore Joensson* angående att *Sven Biörnssons* son *Berendt Svensson*, vid pass 15 år gammal, hade slagit *Tores* son i huvudet med en sten. *Tore* begärde, att *Berendts* fader skulle betala barberlönen och att *Berendt* skulle få plikta för sin gärning, så att *Tores* gosse framledes kunde få gå i fred på gatan. *Berendt* försvarade sig med att han kom i misshugg, då han ämnat kasta stenen i hamnen. *Mäster Daniel Gertner*, som hade förbundit gossen, som hade ett stort hål i huvudet, begärde tre riksdaler i läkarelön. *Tore Joensson* besvarade sig också över att *Sven Biörnssons* broder *Anders Björnsson* samma dag hade hotat honom till livet. *Tullknekten vid Nya Port Christopher Joensson* vittnade, att *Tore Joensson* berättade, att när *Tore* mötte *Anders Björnsson* på torget, hade denne sagt: "Om jag hade en kniv skulle jag skära tarmarna utur dig"

Sven Biörnssons son *Lars Svensson* representerade fadern vid kämnärsrätten den 9.2.1687, då *Sven Biörnsson* krävdes av *Johan Buchau*. Denne *Lars Svensson* beredde fadern stora bekymmer. Han fick den 12–19.3.1688 reseförbud, då han misstänktes för att på obligationer till *bonden Sven i Tingstad* ha skrivit sin styvmoder hustru *Britas* namn henne ovetande. Skepparen *Sven Biörnsson*

hade för ålderdomssvaghets skull ej förmått ”bida och uppvakta rätten”, utan hade nyss gått däri- från. Han hade berättat, att sonen Lars hade gjort flera dylika streck mot fadern. Skulden gjordes Sven Biörnsson alldeles ovetande. Bonden betrodde inte Lars Svensson om en styver, utan sade, att han lånat ut pengarna på moderns begäran (fast han en gång vägrat henne lån). Obligationen skrevs hemma i Sven Biörnssons hus uti en kammare eller i köket. Sedan gick bonden och Lars till Sven Biörnsson och fick mat men höll tyst om de utlånade pengarna. Styvmodern ansåg sig ha skrivit på som vittne. Den 23 mars insattes Lars Svensson i gisselkammaren och tilldömdes 3 öre smt dagligen till underhåll.

Något år därefter måste Sven Biörnsson ha avlidit. I en handling omkring 1689–90 (EII a:6) berättade *Brita Johansdotter* att hennes sal.man Sven Biörnsson hade avlidit på en resa till Danzig, varför hon ville ha arvdelning med barnen. Den 3.9.1689 beslöt rätten, att arvskiftet skulle förrättas av *handelsmannen Lars Hansson, Hans snickare* och *Bengt murmästare*.

Den 13.5.1690 fick hustru Brita (nu felaktigt kallad Larsdotter), avlidne skepparen Sven Biörnssons efterleverska löfte om att handelsmännen *Petter Egmont* och *Nils Bengtsson Giässling* skulle likvidera de stridiga räkningarna mellan sal. Sven Biörnsson och hans måg, avlidne *skepparen Cornelius Johanssons* arvingar.

I bouppteckningen efter Sven Biörnsson (31.8.1689) nämnes ej den ovannämnde sonen Berendt, däremot barnen i första kullen (med *Karin Nilsdotter*): *Margareta Svensdotter* gift 1) m. *Michel Hansson*, svärmor *Kerstin Olofsdotter, Hans Michelssons*, och svågern *Olof Hansson*; 2) *Lars Jonsson*; *Kerstin*, vidare *Gertrud* (var död 1689) och *Brita Svendsöttrar*. Ytterligare nämnes sonen *löjtnant Johan Svenssons* änka *Maria Schultz* vars barn 1739 var *Petter Jeansson, Magdalena g. konstapeln Jöns Lundberg* och ogifta *Catarina* och *Christina*, och (olycksfågeln) *Lars Svensson*. Vidare nämnes barnen i andra kullen med änkan Brita Johansdotter: *Johan Svensson*, jungfru *Catharina* (som gift benämnd *Catharina Svensdotter Dahlfelt*), *Annika* (g. *Melchior Sponsetzer*, se nedan) och *Sophia Svendsöttrar*, vilken enl. bou 1739 efter *Annika Svendsdotter* som änka efter mastpalmaren i Haga *Jacob Carlsson*, död 1711, kallades *madame Sofia Carlsson* och hade dottern änkan *Britta Steffken*).

Mågen *Melchior Sponsetzer* (son till *Herman Sponsetzer* och *Christina Ungewitter*) ärvde Sven Biörnssons båda tomter – denna och en gård i åttonde roten, som Sven Biörnsson enligt en uppgift hos Wilhelm Berg troligen ägde i 60 år (troligen, ty fastebreven hade förstörts i branden 1669). Ännu 1696 stod dock Sven Biörnssons änka för denna gård 9.18 i tomtöreslängden. *Melchior Spönsetzer*, som hade tillträtt gården 1710, pantsatte 1723 sin gård bestående av två tomter, nämligen den ena vid Östra hamnen intill Herr Rosenbeck, och den andra ”efter tomten” på Kronhusgatan intill skomakaren Anders Berg.

Skattningslängden 1715 uppger för *Melchior Sponsetzer*: tomt 600, hus 800 och löseegendom 400 d smt.

Upphandlingslängden 1717 omtalar *Melchior Sponsetzers hustru Annika Svendsdotter (Sahlgren)*, tydligen efternamn taget av skepparen Sven Biörnssons ättlingar). Skatten nedsatt för vardera maken till 3 d smt ”för dess slätte villkor”. Familjen hade (ovanligt nog) inget tjänstefolk. Annars brukade t.o.m. fattiga änkor ha pigor.

Ännu 1737 ägde *Melchior Spönsetzer* gården. Bouppteckningen den 17.7.1739 efter *Annika Svendsdotter Sahlgren*, död samma år och begravd 25 mars, visar tillgångar 1708,19 d smt mot 4915,30 d smt i skulder. Bland de förra fanns hus och gård vid Östra Lilla Hamnen i Spannmåls- gatans rote). värd 900 d smt.

1745 och 1761 ägdes gården av sonen

köpmannen Johan Fredrik Spönsetzer

född omkring 1711, död 14.11.1761. 1741 kallas han "Sieur" och 1644 bokhållare: han blev först 1750 borgare och egen handlare. Enligt bouppteckning 25.11.1761 (63?) efterlämnade han 16.728 daler 27 öre smt, därav 9525:12 d smt i hus med två tomter vid Lilla Bommen, dels åt hamnen, dels åt Kronhusgatan. Gift med: *Margareta Lewesen, född* omkring 1711, död 1780 av vattusot och begravd 17 september, dotter till *handl. Marcus Lewesen* och *Brita Torsson* (Berg I vol. 3, 324).

Gården övertogs av mågen

handelsmannen Olof Hasselroth (1765–90) (gift *Anna Brita Sponsetzer*)

I en inlaga till magistraten, daterad 14.3.1763 (EIIb:103) skrev Olof Hasselroth, att han fann det omöjligt att längre bo tillsammans med sin svärmoder madame Margareta Sponsetzer. Han begärde bouppteckning efter sin avlidne svärfader Johan Fredrik Sponsetzer.

Olof Hasselroth lät den 13.2.1772 första gången uppbjuda tvenne tomter med därå uppförda skjul i stadens femte kvarter på Spannmålgatan [kv. Polismästaren] emellan tullförvaltare herr Johan Dijkmans tomt å östra och handelsman Anders Philipsson Oterdahls tomter å västra sidan. Tomterna hade han inropat på offentlig auktion den 13.2.1772 av *handelsman Johan Montan* för 551 d smt, 30-penning arton daler 12 öre.

Den 15.6.1763 begärde Olof Hasselroth avsked som ordinarie brandmästare vid sprutan nummer 4 (EIIb:104).

1800–07 *Färgare Carl Fredrik Signeuls* tomter. varav 1/3 är bebyggd. Carl Fredrik Signeul var född 1775, död 27.1.1824 (son till *Fredrik Signeul* och *Rebecka Hallberg*). Han fick burskap den 21.5.1802 i Göteborg som färgare. Han efterlämnade enligt bou 24.1.1825 stenhus med tomter 9.18–19, Kronhusgatan med färgeri (inropat på auktion 29.7.1819 av änkan för 3030 rdr rgs).

G. 1801 med *Maria Beata Winkler*, född 1779, död 19.1.1829, dotter av *kommisarie Bern Otto Winkler*, död 2.10.1816 och *Benedicta Bagge*, död 7.9.1816.

Berg I:3, 39. Börge Mattsson (son av Matthias Börgesson och dennes första hustru). Erhöll 6/5 1690 burskap som skeppare. G. 1) m. Ingeborg (Ingel) Gunnarsdotter, död 1725. Makarna blev skilda 1708 och hon blev omgift med segelsömmaren Rolufsson 2) Annika Jansdotter. Han hade i första äktenskapet sonen Martin Börgesson Mohr. Denne son kallas i handlingarna från den tiden Matthias men skrev 1734 själv Martin som det också heter i bou efter honom 5.2.1739. Erhöll burskap som båtekarl 22.2.1717. Var död 1736: efterlämnade bl.a. ett halvt hus och tomt på Spannmålgatan mellan färgare Dahlgrens bakgård och åkare Pettersson, 180 daler. Var 1734 Gift med Brita Olofsdotter, född 1695, dotter av saltmätare Olof Svensson och Annika Jonsdotter. Bou efter henne gjordes 9.2.1753, angivande förmögenheten till omkring 650 d smt. bland tillgångarna nämnes den halva gården på Spannmålgatan (vartill Arvid Haraldsson nu ägde hälften eller "framtomten". Dottern Anna Margareta, som var död 1753 var gift med slaktaremästare Daniel Hjelm, född 1716. Maria levde 1753 var gift med segelmakaren på ostindiska skeppet Hoppet Per Hultengren.